

lijke verklaring
kking „mijne
een ernstigen

ilde aansporen
de gasten te
eh anders zou
den bruidegom

merking. „Het
om hulp. Maar
een dergelijk
p. 4).
is in den fami-
Maar dat is
lijk staat, dat

. In de eerste
de bruiloft
ogenblik voor-
tried hadden,
ge verklaring
erbaar tooneel
maakt, de proe-
Jezus had ge-
el, eindelijk die
er dingen, van
te en nederda-
u aan zouden
eeren van
22 als den ken-
heid aanduidt,
nstanders zijn
verscheen om
ijn om te doen
began, dat de
voorheen een
che openbarin-
tenslotte nog,
zoolang onder-
te gebeurtenis-
gezeeld hadden,
best ontwak-
uld verwacht-
t haar, Maria,
te geven? Zij
haar Zoon; zij
op haar aan-
zoo algemeen
wil niet slechts
ruidegom, doch
der inwijding
let, nu de wijn
de engel neder-
aats grijpt als
andere moei-
end hebben om
Messias; het is
aangaat, zien
den vorm der
Hij wordt ult-
gebruik te ma-
tel nauwkeurig
n hij evenmin
op de aanspo-
rizeers (Matth.

is: de heilstijd
ch als Messias
vraag, in deze
emin bijna een
voor heel Israël
en als de Mes-
sias anders den-
ymbool van de
ten Messias. In
het 't van Juda:
noch de wet-
Silo komt; en
zijn. Hij bindt
en het veulen
ok. Hij wascht
in wijndruiven-
or den wijn, en
aan den zoom
plex van Kades
nd, waarin een
beginnen, dan
aan bezien, als
l vreugdevoller
wijntros (Num.
eg als symbool
vergulden wijn-
r vrome giften
uwe ranken en
(p. 7).
bben geen wijn,
Messias en op
heilstijd in te
aan Maria geeft
heb Ik met u te
K. MEIMA.

* Onware voorlichting van den Heer K. Norel

Nog een paar staaltjes na die van verleden week.
„Het propageeren van Schilder's opvattingen ging ech-
ter door" (d.w.z. na het begin van den oorlog). Welzoo.
Hij had anders geen krant meer. En de opvattingen van
„De Heraut" werden wel gepropageerd, want het blad
bleef verschijnen. Maar de heer Norel weet daar zeker
niets van? Evenmin als van „Schilder's opvattingen"?
Evenmin ook als van die van de professoren Vollenhoven
en Dooyeweerd, waar „men" ook tegen aan 't vechten
was..... op een synode, die er heelemaal niets van be-
greep. Ik denk overigens, dat de verdedigers van de sy-
node van '44 dit kerknieuws van den heer Norel wel met
de noodige bezorgdheid zullen lezen, want zij verzekeren,
dat het heusch niet ging tegen „Schilder's opvattingen".
Blijkbaar geloofde de heer Norel hen evenmin als dat hij
iets begrijpt van „Schilder's opvattingen".

Nieuw zinnetje: „De vrienden van den professor" (lacht
niet, vrienden), „legden sommige zinneden in een praec-
advies en in de toelichting der synode-besluiten van 1912
aldus uit, dat de synode zou gekozen hebben vóór de
„kuyperiaansche" en tegen de „afgescheiden" beschou-
wing van het verbond". Wel zoo, wel zoo. En dan heeft
Schilder in een uitvoerige Kuyper rede (gedrukt) om-
standig aangehouden, dat de afgescheidenen geen eigen
dogmatische opvatting, ook niet van het verbond hadden.
Maar de Heer Norel schrijft maar. Maar wat hij niet
weet, dat is dit: dat cand. H. J. Schilder bijkens officiële
besluiten en synodale handelingen en rapporten en
brieven (officieel) van prof. Grosheide naar de bedoeling
der synode (zel de voorzitter Grosheide in een officieel
brief) niet mocht leeren wat Hel. de Cock, Kampen's
eerste dogmaticus, uitdrukkelijk tegen Kuyper had staan-
de gehouden. Niets weet de heer Norel, noch van Hel, de

Cock, noch van „cand. H. J. Schilder" en de brieven van
prof. Grosheide in dezen. En toch maar schrijven. —

We slaan een beetje andere verzinsels over, en komen
dan tot de volgende fraaiheid:

„Het verschil tusschen de houding van professor Schilder
en die van Hendrik de Cock dringt zich op".....
„Nadat hij (de Cock) niet alleen geschorst, maar afgezet
was met verlies van tractement, aarzelde hij nog lang
aleer hij den band met het genootschap brak. — Profes-
sor Schilder achtte het noodzakelijk onmiddellijk met het
kerkverband te breken". Zoo zoo. De heer Norel heeft
letterlijk over niets gestudeerd. Met de stukken is be-
wezen, dat De Cock is heengegaan VOORDAT hij was af-
gezet (ze hebben zelfs een keer een maatregel ongedaan
gemaakt). De Cock zel vóór zijn afzetting: Ik scheid me
af. Schilder wachtte rustig tot „ze" hadden afgezet.
Waarmee nu officieel vaststond, welke leer en welk kerk-
recht blind waren verklaard in een afgesloten gehand-
haafde procedure, waarvan de gronden allemaal op papier
staan. — al vertelt de heer Norel er niet één van. En
Schilder scheidde zich toen heelemaal niet af. Hij heeft
noot aan één kerk 'n briefje geschreven: Ik scheid me af,
of: Ik onttrek me. Hij heeft zelfs schriftelijk gewaarschuwd,
dat men zulke fantasieën niet afkondigen moest van den
kansel, omdat hij nooit ergens voor „bedankt" heeft.

Het gaat me niet om K. S. Maar wel om deze door en
door valsehe voorstelling aangaande onze kerken en haar
vrijmakingsgeschiedenis. Waarom in vredesnaam drukt
de heer Norel geen besluiten af? En geen schorsings-
gronden over al die honderden? Schaamt hij zich er voor?
Dan moet hij zich ervan vrijmaken. Maar niet anderen
bekladden.

En daarom houden we nog een beetje andere valsehe
beweringen van den Heer Norel in petto.

Als iemand zijn adres weet, verzoeft ik, het mij te
melden. Ik zal hem dan de Reformatieummers doen
toezenden.

K. S.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Verband en Verbond (II)

Wanneer ik in het voorgaande stelde, dat wij de
oprichting van het Gereformeerd Sociaal en Econo-
misch Verband ook zien in causaal verband met onze
Gereformeerde belijdenisschriften en onze belijdenis
daarvan, dan moet dit voor een goed begrip van ons
bedoelen worden geplaatst in dat ééne groote raam,
waarin Zondag 32 van den Heidelbergischen Catechis-
mus het leven van den Christenbelijder plaatst, wan-
neer hij in het derde deel gaat handelen van de dank-
baarheid, die men Gode voor de verlossing schuldig
is en daarbij de noodzakelijkheid van goede werken
als volgt ter sprake brengt: „op dat wij ons
met ons gansche leven Gode dank-
baar voor Zijn weldaden bewijzen
en Hij door ons geprezen worde".

Binnen datzelfde raam beweegt zich ook artikel 24
van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis, wanneer
daarin beleden wordt: „Zoo is dan onmog-
lijk, dat dit heilig geloof ledig zij
in den mensch; aangezien wij niet
spreken van een ijdel geloof, maar
van zulk een, hetwelk de Schrif-
tuur noemt: een geloof, dat door
de liefde werkt, dat den mensch
beweegt om zich te oefenen in de
werken, die God in Zijn Woord ge-
boden heeft; welke werken, als zij
voortkomen uit den goeden wor-
tel bij God aangenaam zijn, over-
mits zij alle door Zijn genade ge-
heiligd zijn".

Het leven van den Christen, niet maar alleen het
leven van den Christen in het directe contact met de
kerkelijke samenleving, maar het gansche leven
van den Christen, zooals de Catechismus het uitdrukt,
in alle levensverhoudingen, moet dus
zijn, een leven, staande onder het gezag van deze ge-
loofsbelijdenis. Het moet zijn een leven in
geloof, dat door de liefde werkt,
en dat den mensch beweegt om zich
te oefenen in de werken, die God
in Zijn Woord geboden heeft.

Dat geldt ook voor dat gebiedsdeel van het leven
van den mensch, waar wij de sociale en economische
verhoudingen aantreffen. Het komt mij dan ook voor,
dat wij geen betere en juistere omschrijving kunnen
kiezen voor de doelstelling van ons Gereformeerd
Sociaal en Economisch Verband, dan dat wij ook hier
ons nadrukkelijk baseeren op en kracht putten uit
onze Belijdenis, dat wij ook waar het de sociale en
economische verhoudingen betreft, door de bezinning
in ons Verband willen gaan onderzoeken, wat ons God
te dien aanzien in Zijn Woord geboden heeft, om ons
zodoende te kunnen oefenen óók in deze werken.

Er zijn er binnen den Gereformeerden levenskring,
die de gedachte ingang willen doen vinden, dat men
deze bovenstaande belijdenis uitsluitend moet zien als
een belijdenis voor de kerk, waarnaast dan weer
een andere belijdenis met andere formuleering en be-
grenzing zou kunnen hebben voor de politiek, het
staatkundige leven, voor de sociale en economische
levensverhoudingen, voor de maatschappij.

Het is evenwel duidelijk, dat men op deze wijze, in-
gaande tegen de pretentie van onze belijdenis zelf, dat
zij raakt maar niet een sector van het leven van den
Christen, den sector waar die Christen kerkmens is,
maar het gansche leven van den Christen, zich
daarover uitsprekt, daarvoor haar directieven geeft,

zonder iets daarvan uit te zonderen, bezig is, te ver-
zeilen tegen wil en dank in niet-gereformeerde, piëtis-
tische wateren, waarbij men als kerklid leeft binnen
de kerkmuren met zijn dan stellig ingekorte, gekort-
wiekte, kerkelijke belijdenis, om vervolgens in het
leven als mensch in maatschappij en staat, binnen
anders gekozen en geformuleerde, principiële fundee-
ring en begrenzing op een aldus geconstrueerden basis
van z.g. christelijke beginselen, zijn activiteit te kun-
nen gaan ontplooiën.

Het is onvermijdelijk, dat hierdoor op den duur, en
naar het mij voorkomt, reeds vrij spoedig, ontstaat
een zeker dualisme, niet alleen in de praktische levens-
houding, maar ook in de principiële fundeering van
waar men uitgaat. Het gevaar is allerminst denkbeel-
dig, maar in onze dagen reeds bij menigeen in woord
en daad levensgroot waar te nemen, dat dan terwille
van de gediensigheden der praktijk, uit praktische
overwegingen, om behoud en bevestiging of ook ter
verrijking van bepaalde posities in maatschappij en
staat, de waarde van de belijdenis als belijdenis voor
het geheele leven, steeds meer op den achtergrond
geraakt en in het gedrang komt. Men behoeft er dan
ook tegenwoordig helaas niet meer vreemd van op te
zien, wanneer men zelfs kerkelijke ambtsdragers in een

Te laag en te hoog gegrepen

Sommige schrijvers blijven in vrijwel hun geheele
oeuvre zichzelf gelijk, andere wagen zich ineens op
een voor hen tot dusver vreemd terrein en stellen te
leur of vlechten zich een nieuwen lauwerkrans.

Een snellen opgang maakte Arjen Miedema. Na zijn
eersteling. In beide handpalmen, waarin
hij zich dadelijk ontpopte als een schrijver van for-
maat, kwam hij door z'n Gesprekken met
G a b r i ë l letterlijk en figuurlijk in hogere sferen.
Deze apocalyptische roman deed benieuwd de vraag
rijzen, wat hierop zou kunnen volgen. Velen zullen dan
ook gegrepen hebben naar zijn derde boek, De Heer
van 't W o l d '). Waren de verwachtingen te hoog
gespannen, of is dit boek werkelijk een achteruitgang?
Ik geloof het laatste. Het toont op verschillende
plaatsen wel de hand des meesters, maar het geheel
is niet meesterlijk.

De oorzaak kan niet liggen in het onderwerp, want
een goed schrijver zou hier stellig een sterken roman
van hebben kunnen maken. Veeleer krijgt men den
indruk, dat hier haastwerk geleverd is, dat de serie-
reeks een goed schrijver heeft doen struikelen.

Het boek speelt in de laatste maanden der bezet-
ting, op een boerderij, bewoond door een klompma-
kerszoon, die door zijn buitengewone schraapzucht,
het tot rijken boer gebracht heeft. Deze man, die be-
kend staat als en zich uitteeft voor goed christen, is
een walgelijk soort hypocriet. Van den honger van
zijn medeburgers weet de gierigaard misbruik te ma-
ken ten voordeele van zijn geldkist, dien hij vult met
z'n bloedgeld. En dat alles onder den schijn van goed
vaderland, die de Duitschers listig benadeelt, en van
een vroom christen, die zijn hongerige klanten niet
het allermeeste laat betalen. De heele figuur, vooral
in zijn christen-zijn, is nogal gechargeerd.

Niet onverdienstelijk als humor, is de wijze waar-

1) Uitgave Bosch & Keuning N.V., Baarn.

bepaalde, kerkelijke groepeerings, zich over de belijde-
nis hoort uitlaten, zool niet laatlunkend, dan toch
haar waarde aanzienlijk devalueerende en reduceeren-
de tot die van een historisch document uit het grijs
verleden, dat in bewoordingen en formuleering maar
bezwaaarlijk meer past in onzen tijd, op grond van wel-
ke overweging men zich dan ook veroorlooft met een
tamelijk vrije, persoonlijke beoordeeling er tegenover
te staan. Het bewust stellen en handhaven van de be-
lijdenis der kerk exclusief voor het leven als kerklid,
strikt gehouden binnen de begrenzing van de eigen
kerkelijke gemeenschap en het hebben van aparte be-
lijdenissen, of wat men dan noemt programma's van
beginselen voor het maatschappelijke en staatkundige
leven, deze laatste zeer bewust buiten de binding van
de belijdenisschriften van de Kerk des Heeren om,
gaat dan ook uiteindelijk zelfs ten koste van die nog
aanvaarde en aangehouden waarde van de belijdenis
als regulerend het leven als kerklid. Wanneer de
kerkelijke belijdenis niet meer geldt voor het geheele
leven, en over dat geheele leven niet meer haar woord
mag spreken, dat geheele leven niet langer principi-
eel binnen haar begrenzing binden mag tot behoud
van dat leven, dan staat in feite niet veel meer de
secularisatie van dat leven, die zich geleidelijk aan
gaat voltrekken, in den weg, welke secularisatie dan
ook zienderogen de overhand krijgt in onze dagen.
Dan wordt de belijdenis gedegradeerd tot statuut van
een bepaalde godsdienstige gemeenschap, zooals er
meer zijn.

Toen ik in onze eerste vergadering voor U sprak,
richtte ik mij in dit verband tegen bepaalde uitlatin-
gen in twee Christelijke dagbladen uit het Noorden.
Van deze zijde kwam sindsdien geen dupliciek onder
mijn oogen. Eenzelfde skepsis ten aanzien van de
waarde van de geloofsbelijdenis en dan ten aanzien
van de maatschappelijke organisaties kwam ook aan
het woord in een artikel in de Gids van November
vorig jaar van de hand van den oud-secretaris van
het C.N.V., den heer Amelink, die op grond van het
door hem signaleerde feit, dat in een kerkelijk blad
ten aanzien van kerken, die toch de belijdenisschriften
nog aanhielden, geconstateerd was, dat zij tot valsehe
kerken waren geworden, meende te mogen stellen, dat
daaruit dan toch wel bleek, dat dus die kerkelijke be-
lijdenis ook al geen garantie gaf tegen verwatering,
afval en ketterij. Voor wat het daarop door mij ge-
geven antwoord betreft, moge ik verwijzen naar mijn
artikelen in De Reformatie onder den titel: „Bestrij-
ding gehandhaafd".

Op grond van de positieve, in het voorgaande ge-
noemde motieven, die met meerdere zouden zijn aan
te vullen, en die ontleend zijn aan de belijdenisschrif-
ten der kerk zelf, blijven wij dus standvastig bij onze
bij het begin van ons optreden reeds naar voren ge-
brachte overtuiging, dat het eisch is, ook de vragen
op sociaal en economisch gebied in een principiële
beziennings-organisatie, als door ons beoogd, te onder-
zoeken in verband met, dat is in geestelijken samen-
hang met de drie Formulieren van Eenigheid als ker-
kelijke belijdenis en dat wel in deze beteekenis, dat
deze belijdenis ons de hoofdsom leert van hetgeen
door God in de Heilige Schrift als eenige, absolute
kenbron der normen voor ons leven, van ons wordt
gevraagd.

P. GROEN.

LITERATUUR EN KUNST

op de listigerd door zijn geldzucht verleid, in handen
valt van zijn vijand Hannes, zijn buurman uit het
kleine huisje, die in alles zijn tegenbeeld is. Van
rijke kom-af, wordt hij dank zij zijn spijzucht en los-
bandigheid uit zijn ouderlijk huis verjaagd, waarna
hij met een door hem verleid meisje gaat samenwonen
in een krot. Hij leeft van stropen, is een zorgeloze
kwajongen en een doorgewinterde vrijdenker en spot-
ter, kortom, iemand die op alle punten moet botsen
met zijn rijken buurman, wat dan ook doorgaans het
geval is.

Ook hij is als romanfiguur net iets te overdreven,
om nog levensrecht te zijn. Beter is zijn „vrouw", die
aanvankelijk, evenals de boerin, op den achtergrond
blijft. Wanneer echter deze vrouwenfiguren „los" ko-
men, blijken ze, met al hun verschil, beiden uit het
goede hout gesneden te zijn.

Weer veel minder, ja op het caricaturale af, is de
teekening van een oud wijfje, Sanne, een kalender-
blaadjes-christin uit antieke Kerstboekjes. Het slot
van het boek, waarin zij sterft, en de gierigaard en
de losbol beiden, vooral door haar toedoen, zich be-
keeren, past geheel in het raam van die lectuur.

Men meene evenwel niet, dat deze roman saai en
vervelend is. Het tegendeel is waar: hij zit vol actie,
is met vaart geschreven en daardoor levendig en dik-
wijls boeiend en vol spanning. Als verhaal uitstekend,
mist hij toch de zielkundige teekening en ontwikke-
ling, die den goeden roman kenmerken. En dit is jam-
mer, daar Miedema getoond heeft een roman te kun-
nen schrijven, zelfs een roman, die ver boven het ge-
wone genre uitblinkt. Hier heeft hij dit niet gedaan,
maar schaarde hij zich in de rij der vertellers en maakt
daar geen slecht figuur.

Een tweede schrijver, die ineens van koers veran-
derde, is Aart Romijn, wiens vorige romans: De